

บทที่ 5

คุณลักษณะของครูสุขศึกษาที่ดี

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. ลักษณะของครูที่ดี
2. ลักษณะของครูสุขศึกษาที่ดี
3. สมรรถภาพของครูสุขศึกษา
4. สรุป
5. คำถามและกิจกรรมท้ายบทที่ 5

จุดประสงค์ในบทที่ 5

1. ระบุลักษณะของครูที่ดี ตามความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ
2. อธิบายลักษณะของครูสุขศึกษาที่ดี
3. อภิปรายสมรรถภาพของครูสุขศึกษา

บทที่ 5

คุณลักษณะของครูสุศึกษาที่ดี

ความนำ

คุณลักษณะของครูสุศึกษาที่ดีนั้นไม่เพียงแต่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ หรือทางการสอนเท่านั้น จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ทั้งในด้านการเรียนการสอน และด้านส่วนตัว เพื่อจะได้สั่งสอน ปลูกฝัง ฝึกหัด อบรม และเสริมสร้างคุณลักษณะต่างๆ ควบคู่ไปด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่า การสอนเป็นศิลป์ที่ยากแก่การกระทำและเป็นศาสตร์ที่จะต้องเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จได้ดี ดังคำกล่าวของ โฮเรส มัันน์¹ (Horace Mann) ที่ว่า “การสอนเป็นศิลป์ที่ยากที่สุดในกระบวนการศิลปทั้งหมด อีกทั้งเป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้งที่สุดในกระบวนการศาสตร์ทั้งหลาย ในความสมบูรณ์สูงสุดของการสอนครูจะต้องมีความรู้ทางวิชาการ ความรู้ในตัวผู้เรียน และกระบวนการสอน อุปกรณ์ และสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สูงสุด”

ลักษณะของครูที่ดี

ดังนั้น ครูจึงต้องผ่านการอบรม ฝึกฝนให้มีคุณลักษณะที่ดี ที่มีความสามารถที่จะทำการสอนให้ได้ผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งได้มีผู้แสดงความคิดเห็นและได้จำแนกคุณลักษณะของครูที่ดีไว้หลายท่าน และรวมทั้งผลจากการวิจัยด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้เขียนขอเสนอแนะงานวิจัยของรองศาสตราจารย์ ดร.เฉลียว บุรีภักดี และคณะ² ได้ทำการวิจัย โดยใช้วิธีการแบบสำรวจในเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี จากกลุ่มตัวอย่าง 6 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. นักเรียน
2. ผู้ปกครอง
3. ครูและศึกษานิเทศก์
4. ผู้บริหารการศึกษา
5. พระสงฆ์
6. ผู้ทรงคุณวุฒิ

¹ Robert W. Richey, *Planning for Teaching*, New York Mc.Graw-Hill Book Company Inc., 1985 p.52.

² เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. *ลักษณะของครูที่ดี*. รายงานผลการวิจัยเอกสาร การนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 187 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู พ.ศ. 2520.

ผลจากการวิจัยทำให้เกิดแนวคิด และเจตคติที่ได้มาจากความเห็นของบุคคล 6 ฝ่ายด้วยกัน ซึ่งพอจะสรุปผลของการวิจัยได้โดยย่อ ดังนี้คือ

1. ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทของการสอน และมีความประพฤติตนแบบอย่างที่ดี

2. หน้าที่สำคัญที่สุดของครูคือการสอนและอบรม ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีการแนะนำ มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ช่วยดูแลอาคารสถานที่ และทำความเข้าใจกับนักเรียน

3. ลักษณะของครูที่ดี ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

3.1 ด้านคุณธรรมและความประพฤติดี

3.2 ด้านการยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มีความจงรักภักดี และยึดมั่นในสถาบันทั้งสามนี้

3.3 ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน ควรจะได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่เป็นนักศึกษาฝึกหัดครู เพราะเป็นสิ่งสำคัญของลักษณะครูที่ดี

3.4 ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร ทั้งในการสื่อสารความคิดในการสอน และการติดต่อกับบุคคลอื่น ทั้งในด้านการฟัง การอ่าน การเขียน

3.5 การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อจะทำให้ครูได้รับความรู้ใหม่ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมการสอนซึ่งเป็นอาชีพโดยตรง

4. ลักษณะครูที่คนไม่ชอบมากที่สุด คือ

4.1 การขาดความรับผิดชอบ

4.2 การเป็นคนเจ้าอารมณ์

4.3 ขาดความยุติธรรม

4.4 เห็นแก่ตัว

4.5 ประจบสอพลอ

4.6 ครูชายมักจะขาดความบกพร่อง คือ

- ความประพฤติไม่เรียบร้อย

- การแต่งกายและพูดจาไม่สุภาพ

- ไม่รับผิดชอบต่อภาระงาน

4.7 ครูหญิงมักจะมีความบกพร่อง คือ

- การแต่งกายไม่เรียบร้อย

- ความเป็นคนเจ้าอารมณ์

- ความประพฤติไม่เรียบร้อย

- ไม่รับผิดชอบในการสอนและการทำงาน
- ชอบนินทา จู้จี้ ชีบ่น
- วางตัวไม่เหมาะสม
- คุยมากเกินไป

5. ลักษณะของครูตามความคิดเห็นอิสระของกลุ่มตัวอย่าง พบแต่ลักษณะของครูที่ดีจะต้องประกอบไปด้วย

- ความประพฤติดี
- มีลักษณะดี
- มีความรับผิดชอบการสอนและสอนดี
- มีความยุติธรรม
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ผลจากการวิจัยที่ได้เสนอโดยสรุป จะเห็นได้ว่า ความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไปที่มีต่อผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูที่ต้องการให้ครูทำหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของประชาชนชาวไทยทั้งมวล จึงเป็นสิ่งที่สถาบันฝึกหัดครูจะต้องพยายามสร้าง และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงามเหล่านี้ให้แก่บุคคลที่จะเป็นครูต่อไป

คุณลักษณะของครูที่ดีนั้น ในความคิดเห็นของ ดร.ธนู แสงศักดิ์¹ มีความเห็นว่า ลักษณะครูที่ดี ประกอบไปด้วย 5 ประการ คือ

1. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี ครูจะต้องมีความสนใจ เอาใจใส่ปัญหาของนักเรียน คอยตอบปัญหาให้กระจ่าง แน่แนว ไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่เยาะเย้ย รู้จักรงับอารมณ์ มีน้ำใจนักกีฬา อดทน วางตัวเหมาะสมกับเด็ก ไม่สนิทสนมเกินไป ไม่ทำขายหน้า รู้จักชมเชย เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอน และตัดสินใจของตนเองนักเรียนด้วยเหตุผล

2. มีความรักในอาชีพครู มีส่วนช่วยแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนเสมอ รับฟังคำแนะนำ ปรับปรุงตนเองเสมอ ทนสมัยต่อความรู้ และกิจการของครู เห็นว่าอาชีพครูดี ไม่อมกมุติ ร่วมมือสนับสนุนสมาคมการศึกษา หรือวิชาชีพที่น่าสนใจ ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อทางราชการ มีความสามารถในอาชีพ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการสอน

3. มีจรรยาครู ไม่แพร่ข่าวลือ ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ไม่ขโมยผลงานของผู้อื่น มีมรรยาทในการติดต่อราชการตามลำดับสายงาน ไม่อ้างอิงศาสนาทำให้ศาสนาอื่นเสียหาย ปรับปรุงตนเองเสมอ ไม่นำผู้อื่นมาเป็นที่ให้นักเรียนฟัง ไม่กวัดวิชาของตนเอง รักษาความลับของ

¹ธนู แสงศักดิ์. "ครูดี" วิทยากรย์. 2 : 85-100. กุมภาพันธ์ 2505.

นักเรียน ไม่โฆษณาชวนเชื่อ ไม่เรียกร้องสินจ้างเพื่อตนเอง ไม่ควรทำงานน้อยคิดว่าพอสมกับค่าจ้างเท่านั้น ไม่สมัครงานตำแหน่งอื่นที่มีครูปประจำทำอยู่แล้ว ไม่ใช่อิทธิพลส่วนตัวในทางราชการ และควรปฏิบัติตามสัญญาที่ทำไว้กับทางราชการอย่างเคร่งครัด

4. มีคุณสมบัติส่วนตัวดี มีความซื่อตรง สติปัญญาดี เชื่อมั่นตนเอง มีความคิดริเริ่ม กระตือรือร้น คิดปรับปรุงโรงเรียน เป็นกันเองกับนักเรียน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา มีน้ำใสใจจริง สุภาพอ่อนโยน สุขภาพดี รู้จักร่วมมือ ไม่ทำกิริยาอันน่าเบื่อบุคคล พุดชัด แต่ไม่ตะโกน ตรงต่อเวลา ให้คะแนนเที่ยงตรง เข้าใจกฎระเบียบ และปฏิบัติโดยเคร่งครัด รู้จักรักษากลิ่นปาก และกลิ่นตัว

5. มีรูปร่างท่าทางดี มีใบหน้าสะอาด ตัดผมเรียบร้อยสุภาพ โทนหนวดโกนเคราเรียบร้อย เสื้อผ้าสะอาดเรียบร้อย รองเท้าขัดมันสะอาด สวมเสื้อผ้าเหมาะสมกับกาลเทศะ รักษาท่าทางให้สง่างาม ไม่สูบบุหรี่ หรือเคี้ยวหมากฝรั่ง หรืออาหารว่างระหว่างสอน รักษานิ้วมือเล็บให้สะอาดอยู่เสมอ รักษาฟัน ซ่อมฟันให้สะอาดเรียบร้อย แต่งกายสุภาพ รูปทรง สีสรรเหมาะสมกับการเป็นครู

สุรินทร์ สรรสิ¹ ได้เสนอความคิดเห็นส่วนตัวไว้ว่า ครูดีควรจะมีลักษณะ 11 ประการ ดังนี้คือ

1. ตรงต่อเวลา
2. มาทำงานเป็นเนืองนิตย์
3. เตรียมการสอนสม่ำเสมอ
4. เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก
5. ทำงานสำเร็จ เรียบร้อย รวดเร็ว
6. รู้รับผิดชอบขางานของตน
7. หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
8. ไม่ถือเขาถือเรา และมีความสามัคคีกลมเกลียว
9. ต้องมีจรรยา มรรยาทและวินัย ตามระเบียบประเพณีของครูของครูสภา
10. ประจบหัวหน้าสถานศึกษาด้วยการทำงานตามหน้าที่ที่กำหนดให้ มิใช่คอยเสนอหน้า และสอพลอด้วยการพูดเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องให้นายทราบ แล้วก็ทำให้นายและลูกน้องแตกกัน
11. ช่วยงานพิเศษเมื่อได้รับการขอร้อง

¹สุรินทร์ สรรสิ. “ครูดีนั้นเป็นอย่างไร” วิทยากรย์. 71 (5) : 3-9 กรกฎาคม, 2515.

ลักษณะของครูสุศึกษาที่ดี

ดังนั้นในทัศนะของผู้เขียนซึ่งได้ศึกษา ค้นคว้า และมีประสบการณ์มา พอจะสรุปคุณลักษณะของครูสุศึกษาที่ดีได้ ดังนี้คือ

1. จะต้องมีความรู้ทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 มีความรู้ทางวิชาพื้นฐานต่างๆ เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ในขั้นสูงต่อไป

1.2 มีความรู้อย่างกว้างขวาง ละเอียด ถูกต้อง เกี่ยวกับวิชาที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี ซึ่งครูจะต้องศึกษาหาความรู้อย่างแตกฉาน เพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้อย่างเข้าใจ และลึกซึ้ง รวมทั้งการแก้ไขและตอบปัญหาของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ในกรณีที่ครูไม่สามารถตอบคำถามเด็กให้ถูกต้องและเข้าใจ ครูก็ไม่ควรดันทุรังตอบชนิดขอไปที ควรจะหาทางออกโดยการขอเวลาไปศึกษาค้นคว้า เพื่อจะได้คำตอบที่ถูกต้องให้แก่นักเรียน

1.3 มีความรู้ทางโครงสร้างของวิชาสุศึกษา เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

1.4 ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองให้มีวิชาการใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาสุศึกษา มีรายงานผลวิชาการใหม่ๆ ออกมาอยู่เสมอ ครูสุศึกษาจะต้องให้ทันสมัยต่อความรู้ใหม่ๆ ที่ได้เผยแพร่ออกมา เพื่อให้ทันสมัยต่อความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงนี้

1.5 มีความรู้ในเรื่องหลักสูตร ขอบข่ายของพฤติกรรม และขอบข่ายของเนื้อหา ตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้น ตลอดจนถึงในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องตามทิศทางของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

1.6 มีความรู้ในเรื่องการวัดและการประเมินผล สามารถเข้าใจในข้อสอบแบบต่างๆ และสามารถเขียนข้อสอบได้เป็นอย่างดี ตลอดจนมีความเข้าใจหลักการวัดผล การให้คะแนน การจัดระดับคะแนน และการประเมินผล

2. มีความรู้ความสามารถทางการสอน

นักเรียนส่วนมากเคยประสบปัญหาเกี่ยวกับครูที่มีความรู้ทางด้านวิชาการมาเป็นอย่างดี แต่ขาดศิลปการสอน ทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้เรื่อง ดังนั้น ครูที่ดีนอกจากจะมีความรู้ทางด้านวิชาการเป็นอย่างดีแล้ว จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการสอน หรือสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เป็น และจะต้องเกิดผลดีอีกด้วย นอกจากนั้น ครูจะต้องหมั่นปรับปรุง ค้นคว้าหาเทคนิค วิธีการสอน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามลักษณะของเนื้อหา วัยของเด็ก ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเด็ก เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความรู้ความสามารถทางการสอนของครู พอจะสรุปได้ ดังนี้

- 2.1 มีความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหา ความมุ่งหมาย และสามารถทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้
- 2.2 มีความสามารถในการทำโครงการสอนระยะยาว แผนการสอนแบบหน่วย และการทำบันทึกการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน
- 2.3 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนได้เป็นอย่างดี
- 2.4 มีความสามารถในการเลือก และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้วางไว้
- 2.5 มีความเข้าใจในลำดับขั้นของการสอน ให้ดำเนินไปได้อย่างน่าสนใจ
- 2.6 มีความสามารถในการใช้คำถาม การอธิบาย การปกครองชั้น การใช้กระดานดำได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.7 มีความสามารถในการตอบคำถามของนักเรียนได้ตรง ถูกต้อง และชัดเจน
- 2.8 มีความสามารถกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ครูได้กำหนดไว้
- 2.9 มีความสามารถในการใช้หนังสือแบบเรียน คู่มือครู สื่อการสอนได้เป็นอย่างดี
- 2.10 มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งสอนให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. มีคุณสมบัติส่วนตัวและทางสังคม

- 3.1 บุคลิกลักษณะ เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติต่อครูได้ดีหรือไม่ดีได้ ครูจะต้องสามารถเรียกร้องความสนใจให้นักเรียนศรัทธา และยอมรับคำแนะนำจากครูได้เป็นอย่างดี ลักษณะต่อไปนี้จะเป็นการเสริมสร้างบุคลิกลักษณะของครู ได้แก่
 - ความกระตือรือร้นเกี่ยวกับวิชาที่สอนและการสอน
 - มีความเข้าใจในนักเรียนที่จะสอนได้เป็นอย่างดี
 - ลักษณะต่างๆ ที่ผิดธรรมชาติของครู พยายามอย่าแสดงออก เด็กจะสังเกตเห็นและนำมาล้อเลียน วิชาทฤษฎีวิจารณ์
 - พูดเสียงดัง ฟังชัดเจน แต่ไม่ตะโกน สุภาพเหมาะกับเพศ วัย
 - รู้จักควบคุมอารมณ์ให้มั่นคง เป็นคนหนักแน่น สุขุม รอบคอบ อดทน เสียสละ ยุติธรรม ร่าเริงแจ่มใส
- 3.2 ความตระหนักทางสังคม
 - มีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี
 - การแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย สะอาด ถูกกาลเทศะและแสดงถึงรสนิยมสูง

- การใช้คำพูดแสดงถึงความเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความรู้
- มีอารมณ์ขันอย่างเข้าท่า

4. มีทัศนคติที่ดี

4.1 ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูจะต้องมีทัศนคติต่ออาชีพ คือ

4.1.1 มีความศรัทธาในอาชีพครู มีความรัก ความพอใจและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู

- ยอมรับว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่เสียสละโดยมีการให้มากกว่าการรับ
- เอาใจใส่คอยแนะนำช่วยเหลือลูกศิษย์ ตลอดจนมีความปรารถนาดีต่อศิษย์
- สอนศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ ไม่อ้อมก้อม
- หมั่นปรับปรุงการสอนของตนเองอยู่เสมอ
- ให้ความร่วมมือกับวงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษา
- มีความสามารถในอาชีพ

4.1.2 มีจรรยาบรรณ คือ

- มีความซื่อสัตย์ อดทน เสียสละ ขยันหมั่นเพียร เพื่อสั่งสอนศิษย์ให้บรรลุเป้าหมาย
- มีความยุติธรรม มีเหตุ มีผล
- รักษาระเบียบวินัย และประเพณีที่ดีงาม
- มีความสุภาพเรียบร้อย ไม่ให้ร้ายคนอื่น
- มีมารยาทในการติดต่องานตามลำดับขั้นตอนของสายงาน
- รักษาความลับของศิษย์
- มีความรับผิดชอบ
- ติดตามผลการก้าวหน้าของศิษย์ทั่วถึงกัน
- ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ให้ทันเหตุการณ์
- นำเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาใช้

4.1.3 มีคุณสมบัติส่วนตัวดี

- มีความซื่อตรง
- สติปัญญาดี

- มีความกระตือรือร้น
- มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและงานที่ได้รับมอบหมาย
- มีสุขภาพดี
- มีความสุภาพอ่อนโยน
- มีจิตใจดี โอบอ้อมอารี
- มีความสามัคคี
- ตรงต่อเวลา
- มีความยุติธรรม
- ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎระเบียบของสังคม
- มีระเบียบวินัย
- เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กนักเรียน ไม่สูบบุหรี่
- รักษากลิ่นปาก กลิ่นตัว

4.2 ทักษะคติต่อนักเรียน

การสอนจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ครูได้วางไว้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้เรียนด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น ครูควรมีความรู้สึกรักต่อเด็กนักเรียนในทางที่ดีไว้ก่อนเสมอ กอดดูแลเอาใจใส่ และติดตามผลความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ ซึ่งครูจะต้องเข้าใจเด็กนักเรียนดังต่อไปนี้ คือ

- รู้จักเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล คุณสมบัติส่วนตัวและด้านการเรียน
- วินิจฉัยปัญหาของนักเรียนที่มีอุปสรรคต่อการเรียน
- วางโครงการสอนสำหรับเด็กเก่งและไม่เก่งได้
- ใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกัน
- สอนซ่อมเสริม
- รู้จักวางโครงการสอนเป็นรายบุคคล
- นำจิตวิทยามาใช้ เช่น เสริมกำลัง โดยการให้คำชมเชย รางวัล

5. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ในการสอนวิชาสุขศึกษา ครูจะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ชุกรการ ครูอื่น ๆ ผู้ปกครองนักเรียน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตลอดจนบุคคลทั่วไป ดังนั้น ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีดังต่อไปนี้ คือ

- สามารถเข้ากับบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี
- วางตัวได้เหมาะสมกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย

- ใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสม สุภาพ อ่อนน้อม พูดในสิ่งที่ควรพูด
- วางตัวให้เป็นที่เคารพยำเกรงต่อผู้พบเห็น
- ให้ความร่วมมือกับส่วนรวม
- รู้จักเสียสละ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่
- มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม
- มีความประพฤติดี และเป็นที่ยอมรับของสังคม

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ครูที่ดีควรมีลักษณะพิเศษแตกต่างออกไปอีก คือ

- มีเมตตาธรรม
- มีอิทธิบาทสี่ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

สมรรถภาพของครูสุศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูสุศึกษานั้น ควรจะมีการวิจัยอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสมรรถภาพของครูสุศึกษาที่มุ่งหวังสำหรับโรงเรียนในประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมและศึกษาจากแหล่งการศึกษาที่ต่าง ๆ ประกอบกับความคิดเห็นส่วนตัว พอจะเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป ดังนี้คือ

1. สมรรถภาพด้านความรู้ ครูสุศึกษาควรมีความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น
 - ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดี
 - สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่และแนะนำผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
 - สามารถวิเคราะห์เนื้อหา หลักการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง
 - สามารถสังเคราะห์เนื้อหา และประเมินค่าทางด้านการศึกษาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
 - มีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาที่จะนำมาใช้ในการสอน
 - มีความเข้าใจในหลักสูตร และจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรได้
 - มีความรู้ในด้านทฤษฎีต่าง ๆ ทางการศึกษา
 - รู้หลักการดำเนินการสอน
 - จัดการดำเนินการวัดและการประเมินผลได้อย่างดี
2. สมรรถภาพทางด้านทัศนคติ ครูสุศึกษาควรมีคุณสมบัติบางประการ เช่น
 - มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน ต่อการสอน ต่ออาชีพ
 - มีทัศนคติที่ดีในการสอนวิชาสุศึกษาให้แก่นักเรียน

- มีคุณลักษณะของการเป็นครู เช่น การแต่งกาย สุขภาพดี
- มีลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตาม
- มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
- มีจรรยาบรรณครู
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี

3. สมรรถภาพการปฏิบัติ ครูสุศึกษาควรมีความสามารถในการปฏิบัติการในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น

- การทำตารางวิเคราะห์หลักสูตร
- การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน
- การทำโครงการสอน
- การทำบันทึกการสอนแบบต่าง ๆ
- การควบคุมและปกครองชั้นเรียน
- การวัดและประเมินผลวิชาสุศึกษาได้ถูกต้องตามทิศทางของหลักสูตร
- การใช้เทคนิคการสอน
- สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ครูได้วางไว้
- มีทักษะในชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป ได้อย่างดี
- มีทักษะการใช้คำถาม การเสริมแรง การเร้าความสนใจ การอธิบาย
- มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์การสอนได้ถูกต้อง
- มีทักษะการสาธิตและปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ระเบียบครูสภา ว่าด้วย จรรยา มารยาท ตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 และ
โดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบประเพณีของครูว่าด้วย จรรยา
มารยาท ของครูขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

1. ครูควรมีความศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
2. ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับได้ชื่อว่าเป็นครู
3. ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ ความชำนาญอยู่เสมอ
4. ครูควรตั้งใจฝึกสอนเด็กให้เป็นพลเมืองดี
5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
6. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในการทำงานทั้งปวง
7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของครู
8. ครูควรรู้จักมัธยัสถ์ และสร้างฐานะของตนเอง
9. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

ระเบียบคุรุสภา ว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู

พ.ศ. 2506

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติครู พุทธศักราช 2488 และโดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ จึงวางระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยของครูไว้ดังต่อไปนี้

ระเบียบประเพณีของครูว่าด้วยวินัยของครู

1. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติตนด้วยความเอาใจใส่ระวังรักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษา
3. ครูต้องสุภาพอ่อนโยน เชื่อฟังไม่กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย
4. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้
5. ครูต้องประพฤติตน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม
6. ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้จั่นชื่อว่าประพฤติชั่ว
7. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างของศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ
8. ครูต้องถือและปฏิบัติตนตามธรรมเนียมของสถานศึกษา
9. ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน
10. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

ใครคือครู
ใซ้อยู่ที่
ใซ้อยู่ที่
ใซ้อยู่ยาวนาน
ครูคือผู้
ให้รู้ถูก
ให้รู้ทุกข์
ให้รู้เปลี่ยน
ครูคือผู้
ให้สูงสุด
ปลูกสำนึก
มีดวงมัลย์
ครูจึงเป็น
สร้างคนจริง
สร้างคนให้
หอมอบเพลง

ครูคือใคร
ปริญญญา
เรียกว่า
สอนนาน
ชี้หน้า
รู้ผิด
รู้ยาก
แปลงผู้
ยกระด่าบ
กว่าสัตว์
สั่งสม
เพื่อมวลชน
นักสร้าง
สร้างคนกล้า
ได้เป็นตัว
นี้มา

ในวันนี้
มหาศาล
ครูอาจารย์
ในโรงเรียน
ทางความคิด
คิดอ่านเขียน
รู้พากเพียร
รู้สร้างงาน
วิญญาณมนุษย์
เดรัจฉาน
อุดมการณ์
ใซ้ตนเอง
ที่ยิ่งใหญ่
สร้างคนเก่ง
ของตนเอง
บุชาครู

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
ผู้ประพันธ์

สรุป

คุณลักษณะของครูสุขศึกษาที่ดี ควรจะมีความรู้ทางด้านวิชาการเป็นอย่างดี รู้อย่างกว้างขวาง ละเอียด ถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี มีความรู้ความสามารถทางด้านการสอน เข้าใจเนื้อหาที่จะสอนเป็นอย่างดี นอกจากนั้นจะต้องเป็นคนที่มีคุณสมบัติส่วนตัวทางด้านบุคลิกลักษณะ ความตระหนักทางสังคม มีทัศนคติที่ดี มีจรรยาบรรณ มีคุณสมบัติส่วนตัวดี ทัศนคติต่อนักเรียนและมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งสมรรถภาพของครูสุขศึกษาประกอบไปด้วยสมรรถภาพด้านความรู้ สมรรถภาพทางด้านทัศนคติ และสมรรถภาพการปฏิบัติ

คำถามและกิจกรรมท้ายบทที่ 5

1. อภิปรายคุณลักษณะของครูที่ดี ตามความคิดเห็นของ
 - 1.1 ดร.เฉลียว บุรีภักดี และคณะ
 - 1.2 ดร.ธนู แสงศักดิ์
 - 1.3 สุรินทร์ สรศิริ
2. อภิปรายคุณลักษณะของครูสุศึกษาที่ดี
3. อธิบายสมรรถภาพของครูสุศึกษา
4. ระบุระเบียบคุรุสภา
 - 4.1 ว่าด้วย จรรยา มารยาท ตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506
 - 4.2 ว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506